

थिमि टाइम्स

THIMI TIMES WEEKLY

विमिन्त्याहम्स

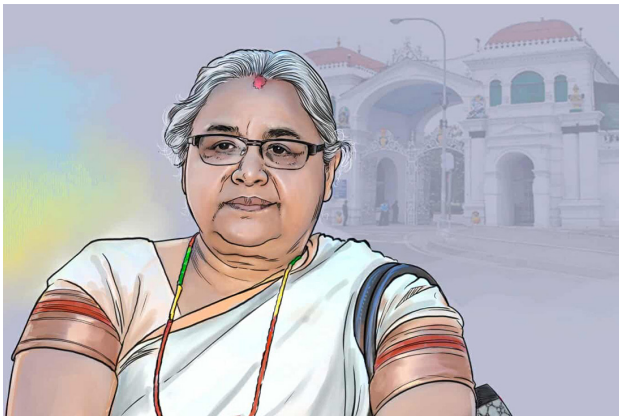
साप्ताहिक

वर्ष १९ अङ्क १४ ने.सं. ११४६ कछलाश्व पुन्ही कातिक १९ गते बुधबार, २०८२ 05 Nov., 2025, Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

जेन-जी आन्दोलनपछि अन्तरिम सरकारः लोकतन्त्रको दिशातर्फ नयाँ सम्भावनाहरू

काठमाडौं । नेपालमा जेन-जी पुस्ता भनिने नवयुवाहरूको आन्दोलनले देशको राजनीतिक इतिहासमा नयाँ अध्याय खोलेको छ। विगत दुई दशकयता देखिएका राजनीतिक अस्थिरता, आर्थिक असमानता र संस्थागत भ्रष्टाचारप्रति असन्तुष्ट युवाहरू सडकमा उत्रिँदा सत्ता संरचनामा अप्रत्याशित परिवर्तन सम्भव भयो। आन्दोलनका परिणामस्वरूप तत्कालीन गठबन्धन सरकार अपदस्थ भयो र पूर्वप्रधानन्यायाधीश सुशीला कार्कीको नेतृत्वमा अन्तरिम चुनावी सरकार गठन गरियो, जसले देशलाई नयाँ संक्रमणकालमा पुर्‍याएको छ।

राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलको पहल र नेपाली सेनाको सहकार्यमा बनेको यो सरकारले आगामी फागुन २१ गते प्रतिनिधिसभा निर्वाचन सम्पन्न गर्ने जिम्मेवारी पाएको छ। तर सरकार गठन भएको डेढ महिनापछि पनि राजनीतिक सहमति, सुरक्षात्मक तयारी र कानुनी व्यवस्थापनमा प्रगति सुस्त देखिँदा अन्तरिम सरकारको विश्वसनीयता र लोकतन्त्रको स्थायित्व दुवैमा प्रश्न उठ्न थालेका छन्। विश्लेषकहरू भन्छन्—“यदि सरकारले निर्वाचनमार्फत जनमतको पुनःसंरचना गर्न सकेन भने, यो आन्दोलनले सुरु गरेको ‘परिवर्तन’ स्वतः निष्प्रभावी हुन सक्छ।”

आन्दोलनपछिको अवस्थाले देशलाई असुरक्षा, अविश्वास र अराजकताको त्रिकोणमा ल्याएको छ। प्रहरी तथ्यांकअनुसार आन्दोलनका क्रममा झण्डै पाँच हजार कैदी फरार भएका छन्, एक हजारभन्दा बढी हतियार हराएका छन्, र करिब दुई दर्जन प्रहरी चौकी नष्ट भएका छन्। यसले राज्य संयन्त्रको कमजोरी र जनसुरक्षाप्रति सरकारी तयारीको अभाव स्पष्ट देखाएको छ।

पूर्वन्यायाधीश गौरीबहादुर कार्कीको अध्यक्षतामा गठित जाँचबुझ आयोगले हिंसात्मक घटनाको छानबिन सुरु गरेको भए पनि गृह मन्त्रालयको विवादास्पद निर्देशनका कारण अनुसन्धान अवरुद्ध भएको छ। सो निर्देशनले करिब दुई सय अभियुक्त रिहा गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना गरेको भन्दै कानुनी समुदायले तीव्र आलोचना गरेको छ। कानुनविद् कृष्णमणी भट्टराईका अनुसार, “राजनीतिक दबाबले कानुनी

प्रक्रियामा हस्तक्षेप गरियो भने न्याय प्रणालीको वैधता कमजोर हुन्छ, जसको दीर्घकालीन असर लोकतन्त्रकै मेरुदण्डमा पर्छ।” भदौ २४ का घटनामा प्रधानमन्त्री कार्यालय, संसद् भवन, र सर्वोच्च अदालतसहितका प्रमुख संरचना आगोले नष्ट हुँदा नेपाली सेनाको निष्क्रिय भूमिकाले व्यापक विवाद सिर्जना गर्‍यो। सेनाले तत्काल आदेश नआएकाले कारवाही गर्न नसकेको भनाइ दिए पनि आलोचकहरू यसलाई सुरक्षा संयन्त्रको असफलता र राजनीतिक निर्भरता ठान्छन्। अर्कोतर्फ, राष्ट्रपतिले भने सेनाको समन्वयकारी भूमिकाको प्रशंसा गर्दै राजनीतिक संक्रमणको व्यवस्थापनमा संस्थागत योगदानको मूल्यांकन गरेकी छन्। सैनिक सूत्रका अनुसार, सेनाले अब निर्वाचनको सुरक्षा व्यवस्थापनमा सक्रिय भूमिका खेल्ने तयारी गरेको छ।

जेन-जी पुस्ताको आन्दोलनले

युवा वर्गको राजनीतिक चेतना र नागरिक असन्तुष्टिलाई राष्ट्रिय विमर्शको केन्द्रमा ल्यायो। तर यो आन्दोलनले संगठनात्मक परिपक्वता र वैचारिक स्पष्टताको अभाव पनि देखाएको छ। आन्दोलनका क्रममा सामाजिक सञ्जालको प्रभाव, सूचनाको तीव्र प्रवाह, र नेतृत्वहीन विरोधले परिवर्तन त ल्यायो, तर दिशाहीन ऊर्जा पनि उजागर गर्‍यो।

राजनीतिक विश्लेषक मीना श्रेष्ठका अनुसार, “यो आन्दोलनले आक्रोशलाई संस्थागत रूप दिन सकेन भने, त्यही ऊर्जा पुनः अराजकताको स्वरूपमा फर्किन सक्छ।” अहिले युवाहरूले राजनीतिक वैकल्पिक शक्ति निर्माणतर्फ ध्यान दिनुपर्ने सुझाव विश्लेषकहरूले दिएका छन्। विश्वविद्यालयका विद्यार्थी, सामाजिक अभियन्ता र स्वतन्त्र उम्मेदवारहरूको नयाँ गठबन्धन बल्ने संकेत पनि देखिन थालेका छन्।

जेन-जी आन्दोलनको प्रभाव स्थापित दलहरूमा पनि गहिरो रूपमा परेको छ। नेपाली कांग्रेससमा सभापति शेरबहादुर देउवाले कार्यवाहक जिम्मेवारी उपसभापति पूर्णबहादुर खड्कालाई तोकेका छन्, जसलाई ‘पुस्तान्तरणको प्रारम्भिक संकेत’ भनेर हेरिएको छ। एमाले, माओवादी केन्द्र, रास्वपा र राप्रपाले पनि आन्तरिक

बाँकी पेज ७ मा

नागरिक समाजमाथिको नियोजित अविश्वास : गैरसरकारी महासङ्घ

काठमाडौं । गैरसरकारी संस्था महासङ्घ नेपालले हालका दिनमा नागरिक समाज र गैरसरकारी संस्थामाथि भइरहेको नियोजित हल्ला, आरोप र भ्रम फैलाउने प्रवृत्तिप्रति गम्भीर आपत्ति जनाएको छ। महासङ्घले नागरिक समाजमाथिको अविश्वास र लाञ्छना

लोकतन्त्र, संविधान र मानव अधिकारमाथिको प्रत्यक्ष आक्रमण भएको टिप्पणी गरेको छ।

मंगलबार विज्ञप्ति जारी गर्दै महासङ्घले भनेको छ, “गैरसरकारी संस्थाहरू राज्यका विपक्षी होइनन्, बरु राज्यका नीतिलाई कार्यान्वयनमा सहयोग

बाँकी पेज ७ मा

लोकतान्त्रिक संकटमा नेतृत्वको चेतावनी – उपाय स्वतन्त्र र निष्पक्ष निर्वाचनमै निहित

भक्तपुर । नेपाल राजनीतिक संक्रमणको जटिल मोडमा उभिएको छ। संवैधानिक स्पष्टता नहुँदा र सत्ताको निरन्तरतामाथि अनिश्चितता बढ्दा देशको लोकतान्त्रिक संरचना गम्भीर

संकटमा पुगेको चेतावनी प्रमुख दलका नेताहरूले दिएका छन्। भक्तपुरमा रफत सञ्चार क्लबद्वारा आयोजित अन्तरसंवाद कार्यक्रममा उनीहरूले

बाँकी पेज ७ मा

थिमि नगरपालिकामा आन्दोलन : नीलबाराही क्षेत्र संरक्षण योजनाको कार्यान्वयनमा स्थानीयको दबाब

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरका बासिन्दाले ऐतिहासिक श्री नीलबाराही क्षेत्रको संरक्षण तथा विकासका लागि घोषणा गरिएको योजना तत्काल कार्यान्वयन गर्न माग गर्दै मंगलबार नगरपालिकाको मुख्य गेट अगाडि दिनभरि विरोध प्रदर्शन गरेका छन्। स्थानीयहरूले प्रदर्शनमार्फत नगरप्रशासनलाई योजनाको

ढिलाइप्रति आक्रोश व्यक्त गर्दै सार्वजनिक दबाब सिर्जना गरे। श्री नीलबाराही क्षेत्र सरोकार समितिको आयोजनामा भएको उक्त प्रदर्शनमा सयौं स्थानीय नागरिक, युवाहरू, महिला समूह र धार्मिक समुदायका प्रतिनिधिहरू सहभागी थिए। प्रदर्शनकारीहरूले “नीलबाराही क्षेत्र जोगाऊ”, “बजेट फिर्ता पठाउन पाइँदैन”, “योजना तुरुन्त

लागू गर” र “संरक्षण हाम्रो अधिकार हो” जस्ता नारा लगाउँदै नगरप्रशासनलाई योजनाको गतिशील कार्यान्वयनमा जोड दिएका थिए। प्रदर्शनपछि समितिले नगरप्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठ, उप-प्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठ र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई करिब चार सय स्थानीयको हस्ताक्षरसहित विस्तृत मागपत्र बुझायो। मागपत्रमा योजनाको तत्काल सुरुवात, स्थानीय सरोकारवालाको समावेशी सहभागिता र पारदर्शी अनुगमन संयन्त्रको माग गरिएको थियो।

काठमाडौं उपत्यकाका चार प्रमुख बाराहीमध्येको एक मानिने श्री नीलबाराही क्षेत्र करिब ५०० रोपनी क्षेत्रमा फैलिएको छ। यस क्षेत्रलाई ऐतिहासिक, धार्मिक

बाँकी पेज ७ मा

विद्रोहपछि पुरानै संरचनाको पुनरागमन खतरा

दीपक श्रेष्ठ

काठमाडौं । भाद्र २३ र २४ का दिन सडकमा उत्रिएका युवाहरूले भ्रष्टाचार, बेथिति र दमनको विरोधमा उठाएको आवाजले केवल वर्तमान सत्ता मात्रै होइन, दीर्घकालीन राजनीतिक संरचना नै हल्लाइदियो। जनताको नै हल्लाइदियो। जनताको कर, पसिना र बलिदानबाट उठेको सम्पत्ति लुट्ने शक्तिहरू पहिलो पटक आत्मसमर्पण गर्न बाध्य भए। तर आज त्यो विद्रोहको ऊर्जा र चेतना पुरानै संरचनाको छायाँमा हराउने जोखिम बढ्दै गएको आभास आम जनमानसले गरिरहेका छन्।

विशेषज्ञहरूका अनुसार नेपालमा भ्रष्टाचार केवल व्यक्तिगत कमजोरी होइन, यो एक व्यवस्थागत दोष पनि हो। राजनीतिक अस्थिरता,

कमजोर सार्वजनिक संस्था र आर्थिक निर्बलताले भ्रष्टाचारलाई प्रणालीगत महामारीमा परिणत गरेका छन्। राज्यका निकायहरू राजनीतिक हस्तक्षेप र दुरुपयोगको अखडा बनेका छन्, र यसले नागरिकहरूको विश्वासलाई घात गरेको छ। भ्रष्टाचार नियन्त्रणका निकायहरू पनि आफैँमा भ्रष्टाचारको जालोमा फँसेका देखिन्छन्। निर्वाचन प्रणालीले यो प्रवृत्तिलाई अझ बलियो बनाएको छ; चुनावमा करोडौं खर्च गर्नुपर्ने बाध्यताले राजनीतिलाई सेवा होइन, व्यक्तिगत लाभ र व्यापारको माध्यम बनाएको छ।

मतदान सकिएपछि जनतालाई पाँच वर्षसम्म मौन दर्शक बनाइन्छ। नेताहरूको मुख्य लक्ष्य शासन सञ्चालन गर्नु होइन, सत्ता कब्जा गर्नु बनेको छ। न्यायालयदेखि संवैधानिक आयोगसम्म दलहरूको प्रभावले

जनताको आवाज र जवाफदेहिता कमजोर पारेको छ। सामाजिक सञ्जालले केही समय जनतालाई आवाज दिन सक्षम बनाएको भए पनि, वर्तमान सरकारले त्यसमा निगरानी र नियन्त्रण बढाएको आरोप लगाइरहेको छ। यसले नयाँ पुस्तामा “अब बोल्ने ठाउँ छैन; विद्रोह नै अन्तिम विकल्प हो” भन्ने मनोविज्ञान पैदा गरेको छ।

सर्वप्रथम, नयाँ पुस्ताले ‘नेपो बेबीज’ अभियानमार्फत सत्तामा जन्मिएका विशेषाधिकार प्राप्त वर्गको पर्दाफास गरेको थियो। “हामी लुटिएका छौं” भन्ने चेतनाले भाद्र २३-२४ को विद्रोहको बीउ रोप्यो। ती दुई दिनमा ७६ युवाले ज्यान गुमाए, दुई हजारभन्दा बढी घाइते भए, र हजारौंले स्थायी

बाँकी पेज ७ मा

क्यानाडामा नेपाल भाषाका दुई कृति लोकार्पण

क्यानाडा । क्यानाडियन नेवा: गुथिको आयोजनामा नेपाल भाषामा लेखिएका दुई उल्लेखनीय कृतिहरूको एक विशेष समारोहका बीच क्यानाडामा लोकार्पण गरिएको छ । टोरोन्टोस्थित नमस्ते पेंभिलियन रेस्टुराँमा आयोजित कार्यक्रममा प्राज्ञ त्रैलोक्यमान बनेपाली (अगिव बनेपाली)को अनुसन्धानात्मक कृति “मूस्वां चिवाख्या सामाजिक यथार्थवाद व मनोवैज्ञानिकवादया अध्ययन” र साहित्यकार सुमा श्रेष्ठको समीक्षात्मक टिप्पणीमूलक कृति “पाप परिमोचन” लोकार्पण गरिएको हो ।

कार्यक्रममा बनेपालीको कृतिको लोकार्पण क्यानाडियन नेवा: गुथिका अध्यक्ष उत्तम माकःजुले गरे भने श्रेष्ठको कृतिको लोकार्पण हकिकं नेवा: दबूका केन्द्रीय उपाध्यक्ष तथा गुथिका प्रथम उपाध्यक्ष विमलमान श्रेष्ठले गरे । नेपाल प्राज्ञ-प्रतिष्ठानका मातृभाषा, कोष तथा व्याकरण विभाग प्रमुख समेत रहेका प्राज्ञ बनेपाली र नेपाल सरकारकी उपसचिव समेत रहेकी

साहित्यकार श्रेष्ठ भक्तपुर निवासी दम्पती हुन् ।

कार्यक्रममा लेखकद्वयले आफ्ना कृतिका केही अंश वाचन गरेका थिए । आयोजक गुथिले उनीहरूलाई नेपाली टोपी र खास्टो ओढाएर सम्मान गरेको थियो । उपस्थित अतिथि र साहित्यप्रेमीहरूले यी दुवै कृतिलाई नेपालभाषा साहित्यमा नयाँ ऊर्जा र प्रेरणाको स्रोतका रूपमा स्वागत गरेका थिए ।

कार्यक्रमका अध्यक्ष माकःजुले साहित्यलाई समाजको ऐना भन्दै प्राज्ञ बनेपालीले आफ्ना कृतिहरूमार्फत सामाजिक यथार्थ र मनोवैज्ञानिक आयामलाई सशक्त रूपमा प्रस्तुत गरेको उल्लेख गरे । उनले बनेपाली-श्रेष्ठ दम्पतीप्रति आभार व्यक्त गर्दै भविष्यमा पनि यस्ता सन्देशमूलक कृतिहरू पढ्न पाउने विश्वास व्यक्त गरे ।

उपाध्यक्ष विमलमान श्रेष्ठले गुथिले नेपालभाषा, संस्कृति र परम्पराको संरक्षणमा निरन्तर योगदान दिइरहेको स्मरण

गर्दै लोकार्पित कृतिहरूले नयाँ पुस्तामा साहित्यप्रतिको रुचि र अभिरूचि बढाउने विश्वास व्यक्त गरे । कृतिकार प्राज्ञ बनेपालीले विश्वमा प्रत्येक १५ मिनेटमा एउटा मातृभाषा लोप भइरहेको तथ्य प्रस्तुत गर्दै, “घर-घरमा मातृभाषा बोल्ने चलन नै भाषा संरक्षणको सबैभन्दा प्रभावकारी उपाय हो,” भने । उनले नेपाल प्राज्ञ प्रतिष्ठानले विभिन्न मातृभाषाका त्रिभाषीय शब्दकोश तयार गर्ने कार्य अगाडि बढाएको जानकारी पनि दिए ।

त्यसैगरी, साहित्यकार सुमा श्रेष्ठले आफ्नो कृति “पाप परिमोचन” मार्फत तत्कालीन बौद्ध समाजका सामाजिक, धार्मिक र सांस्कृतिक मूल्यहरूको समीक्षात्मक दृष्टि प्रस्तुत गरिएको बताइन् । नेपाललिपिमा लेखिएको कृतिलाई देवनागरीमा रूपान्तरण गरी पाठकका लागि सहज बनाइएको उल्लेख गर्दै उनले प्रकाशनमा सहयोग गर्ने सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गरिन् ।

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि प्राध्यापक तथा नाट्यकर्मी डा. गोविन्दसिंह रावतले साहित्य समाजका विसङ्गति र चेतनाको ऐना भएको उल्लेख गर्दै लोकार्पित कृतिहरू समाजोपयोगी दृष्टिकोणका प्रतिनिधि रहेको बताए । उनले मातृभाषा संरक्षणका लागि परिवारमै आफ्नै भाषामा संवाद गर्ने अभ्यास गर्न आग्रह गरे । गुथिका सदस्य नरेश ताम्राकारले लेखक दम्पतीलाई बधाई दिँदै भाषा, कला र संस्कृतिको संरक्षण बिना कुनै पनि समुदायको अस्तित्व संकटमा पर्न सक्ने उल्लेख गरे ।

हिवलचियरमै बसेर स्नातक पास गरेकी प्रिता वल्ल : दृढ इच्छाशक्तिको अद्भुत उदाहरण

भक्तपुर । “अँटे के हुँदैन” भन्ने भनाइलाई व्यवहारिक रूपमा साकार पार्दै भक्तपुरकी प्रिता वल्लले असाधारण उपलब्धि हासिल गरेकी छिन्। शारीरिक अपांगता भए पनि उनले हिम्मत नहादै मानविकी संकायबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गर्दै सबैका लागि प्रेरणाको स्रोत बनेकी छिन्।

भक्तपुर तेखापुखुकी ३७ वर्षीया प्रिता मस्तिष्क पक्षघात (Cerebral Palsy) का कारण त्रिवलचियरमा आश्रित छन्। उनको हातखुटा चल्दैन, लेख्न वा हिँडडुल गर्न सक्दैनन्। तर दृढ इच्छाशक्ति र परिवारको साथले उनले शिक्षा हासिल गर्न नसक्ने ठानिएको अवस्था तोड्न सफल भएकी हुन्।

खप कलेज, देकोचा भक्तपुरबाट

उनले यसै वर्ष स्नातक तह उत्तीर्ण गरेकी हुन्। कलेजका प्राचार्य प्रकाशकुमार श्रेष्ठका अनुसार प्रिता त्रिवलचियरमै बसेर पढाइमा सहभागी हुन्थिन्। “उनी कक्षामा ध्यानपूर्वक सुन्ने गर्थिन्। लेख्न नसक्ने भएकाले नोटबुक वा किताब लिएर आउँदिनथिन्। परीक्षामा भने दोभाषे अर्थात् लेखिदिने सहयोगीको माध्यमबाट उत्तर लेख्थिन्,” प्राचार्य श्रेष्ठले बताए।

प्रिताको संघर्षमय जीवन बाल्यकालदेखि नै सुरु भएको थियो। उनका पिता पवनकुमारका अनुसार सन् १९९१ (वि.सं. २०४८) असार ३१ गते जन्मिएकी प्रिता दस वर्षसम्म हिँडडुल गर्न नसक्ने अवस्थामा थिइन्। केही समयपछि बांगोबांगो गरी हिँड्न थालेकी थिइन्, तर

पछि पूर्ण रूपमा अशक्त भइन्।

अपांगता हुँदाहुँदै पनि उनले अध्ययनप्रति अटुट लगाव देखाइन्। उनले २०५२ सालमा सुस्त मनस्थिति कल्याण संस्थाको सहयोगमा भक्तपुर स्काउटबाट अध्ययन सुरु गरिन्। त्यसपछि समुदायमा आधारित पुनःस्थापना केन्द्र (ऋद्यच) अन्तर्गतको इन्द्रायणी बहुअपांगता विशेष विद्यालयमा नौ वर्ष अध्ययन गरिन्। एभरेस्ट इङ्लिश स्कूल मिवाछे, शान्ति निकेतन मावि र शारदा उच्च माविमा अध्ययन गर्दै उनले क्रमशः एसईई र +२ तह उत्तीर्ण गरेकी थिइन्।

प्रिताकी आमा: रामेश्वरीका अनुसार प्रिताले अहिले मोबाइल प्रयोग गरेर आफ्नै खुट्टाको सहाराले नेपालीमा टाइप गर्न सिकेकी छन्। उनले हालसम्म २४२ पृष्ठको पुस्तक लेखी प्रकाशन समेत गरेकी छन्। बोली स्पष्ट नहुने भएकाले अरुका लागि बुझ्न गाह्रो पर्छ, तर परिवारले सजिलै बुझ्ने गर्छ।

अब प्रिता स्नातकोत्तर तह (एमए) अध्ययनका लागि भक्तपुर बहुमुखी क्याम्पस, दूधपाटीमा भर्ना हुने तयारीमा छिन्। साथै उनले आफ्नो दोस्रो पुस्तक-कविता सङ्ग्रह-प्रकाशनको अन्तिम तयारी गरिरहेकी छिन्।

शारीरिक सीमालाई आत्मबलले जितेकी प्रिता वल्ल आज अनेकौँ युवाका लागि प्रेरणाको स्रोत बनेकी छिन्। उनका शब्दहरूमा, “शरीरले साथ नदिए पनि मनले कहिल्यै हार मान्नु हुँदैन।”

बागमती प्रदेशकी पूर्व राज्यमन्त्री रजनी जोन्छेको निधन

भक्तपुर । बागमती प्रदेशकी पूर्व राज्यमन्त्री तथा नेपाली कांग्रेसकी महासमिति सदस्य रजनी अमात्य जोन्छेको उपचारका क्रममा निधन भएको छ । बागमती प्रदेशका

संस्कृति तथा पर्यटनमन्त्री सुरेश श्रेष्ठले जानकारी दिएका छन् कि जोन्छे मङ्गलवार बिहान मध्यपुर ठिमी अस्पतालमा उपचारको क्रममा निधन भएकी हुन् । उनी केही समयदेखि अस्वस्थ रहँदै आएकी थिइन् ।

पूर्व राज्यमन्त्री जोन्छे राजेन्द्रप्रसाद पाण्डे नेतृत्वको सरकारले २०७८ पुसमा बागमती प्रदेशको उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति राज्यमन्त्रीको जिम्मेवारी सम्हालेकी थिइन् । उनी सहिद राधेश्याम जोन्छेकी धर्मपत्नी पनि थिइन् ।

मन्त्री श्रेष्ठका अनुसार जोन्छेको निधनले

कांग्रेस र लोकतान्त्रिक आन्दोलन दुवै क्षेत्रमा अपूरणीय क्षति पुगेको छ । नेत्री जोन्छेले लामो समयदेखि राजनीतिक, सामाजिक तथा मानवअधिकार क्षेत्रमा सक्रिय योगदान दिँदै आएकी थिइन् ।

स्वर्गीय जोन्छेको पार्थिव शरीर भक्तपुर स्थित राधेश्याम स्मृति प्रतिष्ठान कार्यालय, चुनदेवीमा श्रद्धाञ्जलीका लागि राखिएको र उनको परिवारमा तीन जना छोरा छन् । अन्तिम दाहसंस्कार मङ्गलवार नै भक्तपुर हनुमानघाटमा गरिएको जनाएको छ ।

चाँगुनारायणमा हरिबोधनी एकादशीको भव्य मेला सम्पन्न

भक्तपुर । कार्तिक शुक्ल एकादशी अर्थात् हरिवोधनी (प्रबोधनी) एकादशी काठमाडौँ उपत्यकाका चार नारायण मन्दिरमा भव्यरूपमा मेला लाग्ने गर्दछ । धार्मिक विश्वासअनुसार, यही दिन भगवान विष्णु चार महिनाको गहिरो निद्राबाट व्युँभने दिन मानिन्छ । सृष्टिकालमा मधु र कैटभ दैत्यसँगको युद्धपछि विष्णुले आषाढ शुक्ल एकादशीमा विश्राम लिएका थिए, र ठीक चार महिनापछि जाग्ने भएकाले यस दिनलाई “हरिवोधनी” अर्थात् हरि जागरणको प्रतीक मानिन्छ ।

सालभरि पर्ने २४ एकादशीमध्ये यसलाई सबैभन्दा पुण्यदायिनी र मोक्षप्रद एकादशी मानिन्छ । चतुर्मास व्रत बस्नेहरूले यही दिन आफ्नो व्रत समाप्त गर्ने परम्परा छ । घरघरमा तुलसी विवाहको प्रचलन रहेको छ, जहाँ तुलसीलाई देवी लक्ष्मी र शालिग्रामलाई भगवान विष्णुको रूप मान्दै राधा-दामोदरको रूपमा विवाह गरिन्छ । भक्तजन दिनभर फलाहार वा निराहार गर्दै पूजा-उपासना गर्छन् भने भात र मासुजन्य परिकार खान वर्जित हुन्छ ।

धार्मिक विश्वासअनुसार, विष्णुको जागरणसँगै सृष्टिमा नकारात्मक शक्तिहरू घटेर शान्ति, सन्तुलन र सकारात्मक ऊर्जा फैलिन्छ । यसै कारण यस दिनको व्रत र पूजा-अर्चनाले जन्म-जन्मान्तरका पाप नाश भई मोक्ष प्राप्त हुने विश्वास पाइन्छ ।

काठमाडौँ उपत्यकाका चार नारायण मन्दिरहरू - चाँगुनारायण (भक्तपुर), इचंगुनारायण (काठमाडौँ), विशंखुनारायण (ललितपुर) र शेषनारायण (काठमाडौँ) - साथै बुढानीलकण्ठमा विशेष मेला लाग्छ । भक्तपुरको चाँगुनारायण मन्दिरमा यस दिन विशेष मेला लाग्ने गर्दछ । गोपालराज वंशावली अनुसार, ईस्वी १४औँ शताब्दीमा चार नारायण स्थापना भएको थियो । चाँगुनारायण मन्दिर ई.सं. १९७९ मा विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत छ र मानदेवकालीन संवत् ३८६ का शिलापत्रका लागि प्रसिद्ध छ ।

मन्दिरका मूल पुजारी चक्रधरानन्द राजोपाध्यायका अनुसार, मेला लिच्छविकालीन समयदेखि चलिआएको परम्परा हो । परम्पराअनुसार एकादशीको राति १२ बजे मन्दिर ढोका खुला हुन्छ र बिहानैदेखि श्रद्धालुहरूको भीड लाग्छ । हालै मन्दिर वरिपरिका क्षेत्रहरूमा समेत मेला लाग्न थालेको छ, जसमा चार नारायणको मूर्ति एउटै शिलामा चार दिशामा रहेको देखिन्छ ।

भक्तजनहरूले बिहानै नुहाइधुवाई गरी चोखो भएर तुलसी नारायणको पूजा-अर्चना गर्छन् । पूजामा तुलसी नारायणलाई सयपत्री फूलको माला लगाइ, सखरखण्ड, पिँडालु र खीर चढाइन्छ । दिनभर भक्तजनहरू भजन-कीर्तन, पानी वितरण, सर्वत वितरण र पूजा-अर्चनामा सहभागी हुन्छन् ।

एकादशीको मध्याह्नतिर राजदरबारबाट महादीप र पूजाका सामग्रीहरू ल्याइने परम्परा छ । बेलुकी विशेष पानसमा महादीप वालिन्छ, भने चाँगुनारायण अगाडि अखण्ड दीप बालेर वरिपरि आकर्षक रूपमा सजाइन्छ । यस क्रममा भक्तपुर, साँखु, काठमाडौँ र पाटनसम्मका दर्शनार्थीहरूको भीड लाग्ने गर्दछ ।

चाँगुनारायणको हरिवोधनी एकादशी केवल भगवान विष्णुको जागरण मात्र होइन, मानव चेतना र समाजमा पुनर्जागरणको पर्व पनि हो । यस पर्वले स्वार्थ त्याग, भक्ति, सामाजिक र सांस्कृतिक एकताको सन्देश प्रवर्द्धन गर्दछ ।

एनप्याक्सन भक्तपुरको गायन प्रतियोगिता सम्पन्न

भक्तपुर, मांसिर – नेसनल प्याक्सन भक्तपुरअन्तर्गत ऋतुम्भरा पाठशालाले आयोजना गरेको एकल गायन प्रतियोगिता भव्यरूपमा सम्पन्न भएको छ। प्रतियोगितामा ईडेन गार्डेन स्कूलका जय महतले माध्यमिक तहमा र सोही विद्यालयकी श्रीया न्यौपानेले आधारभूत तहमा प्रथम स्थान हासिल गरेका छन्।

आधारभूत तहतर्फ जागृति विद्या सदनकी यूनिशा लामा दोस्रो, क्वालिटि स्कूलकी प्रियान्सू खड्का तेस्रो र सेन्ट जोन स्कूलकी अनिशा धमला सान्त्वना स्थानमा परिन्। त्यस्तै माध्यमिक तहमा मदरल्याण्ड स्कूलकी ईशिका खड्का दोस्रो, संस्कार गुरुकुलकी विदूशी ढकाल तेस्रो तथा विमल मेमोरियल विद्यापीठकी अणु वादी सान्त्वना स्थानमा परे।

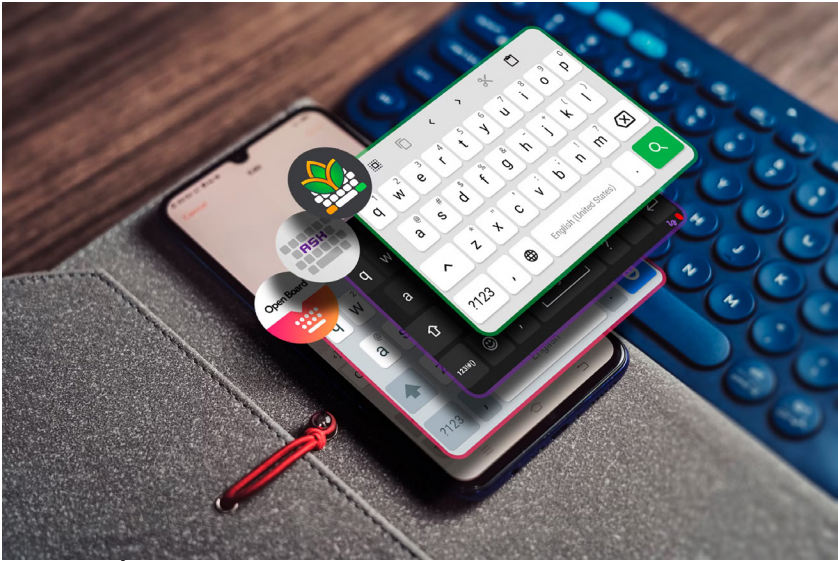
कार्यक्रमको अध्यक्षता ऋतुम्भरा पाठशालाकी प्रिन्सिपल जुनु बुढाथोकीले गरेकी थिइन्। उनले नेसनल प्याक्सनको आयोजनामा विद्यालयले कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अवसर पाएकोमा खुशी व्यक्त गरिन्।

विशिष्ट अतिथि चाँगुनारायण नगरपालिका-२ का अध्यक्ष सोमप्रसाद प्रधानले नगर क्षेत्रमा शिक्षा र स्वास्थ्यको प्रवर्द्धनका लागि नगरपालिका सक्रिय रहेको बताउँदै नेसनल प्याक्सन भक्तपुरका निरन्तर प्रयत्नको प्रशंसा गरे।

नेसनल प्याक्सन भक्तपुरका अध्यक्ष संजय खड्काले प्रतियोगिता सफलतापूर्वक सम्पन्न गराएकोमा ऋतुम्भरा पाठशालालाई धन्यवाद दिँदै विजेता विद्यार्थीहरूलाई बधाई दिए।

कार्यक्रममा विभिन्न विद्यालयका प्रिन्सिपल, शिक्षक, विद्यार्थी तथा नेसनल प्याक्सन भक्तपुरका पदाधिकारीहरूको उपस्थिति रहेको सह-प्रिन्सिपल तथा कार्यक्रम संयोजक अनिशा केसीले जानकारी दिए।

गोपनीयता केन्द्रित चार ओपन-सोर्स एन्ड्रोइड किबोर्डहरूको विस्तृत विश्लेषण

काठमाडौँ । एन्ड्रोइड इकोसिस्टममा प्रयोगकर्ताहरूको टाइपिङ अनुभव प्रायः जीबोर्ड (Gboard) मा निर्भर रहन्छ, जुन सुविधा, कार्यक्षमता र बुद्धिमान सुझाव प्रणालीका कारण अत्यधिक लोकप्रिय छ। तर, यही सुविधा र क्लाउड-आधारित डिजाइनका कारण जीबोर्डले प्रयोगकर्ताको गोपनीयता सम्बन्धी गम्भीर प्रश्नहरू पनि खडा गरेको छ। गुगलका अन्य सेवाहरूसँग यसको गहिरो एकीकरणले प्रयोगकर्ताको इनपुट डेटा, स्थान, र बानीसम्बन्धी सूचनामा पहुँचको सम्भावना बढाउँछ, जसले गोपनीयता सचेत प्रयोगकर्ताहरूलाई वैकल्पिक समाधान खोज्न प्रेरित गरेको छ।

यस पृष्ठभूमिमा, ओपन-सोर्स किबोर्डहरू गोपनीयता र पारदर्शिताको दृष्टिले आकर्षक विकल्प बनेका छन्। ओपन-सोर्स परियोजनाहरूको मुख्य फाइदा भनेको तिनीहरूको पारदर्शी कोड हो—जहाँ प्रयोगकर्ताहरू र डेभलपर समुदायले सोर्स कोड समीक्षा गर्न, सुधार गर्न, वा पुनःनिर्माण गर्न सक्छन्। यसले विश्वसनीयता, नियन्त्रण, र डेटा सुरक्षामा विश्वास बढाउँछ।

तल उल्लेख गरिएका चार प्रमुख ओपन-सोर्स किबोर्डहरू—एनिसफ्टकिबोर्ड, हेलिबोर्ड, सिम्पल किबोर्ड, र फ्लोरिसबोर्ड—ले डिजाइन, कार्यक्षमता र गोपनीयताको सन्तुलित संयोजन प्रस्तुत गर्छन्। यी किबोर्डहरूले केवल टाइपिङ अनुभव सुधार्ने मात्र होइन, प्रयोगकर्तालाई आफ्नै डिजिटल डेटा माथिको स्वामित्व फिर्ता दिलाउने प्रयास गर्छन्।

१. एनिसफ्टकिबोर्ड
एनिसफ्टकिबोर्ड लाई ओपन-सोर्स किबोर्डहरूमध्ये सबैभन्दा परिपक्व र बहु-कार्यक्षमता भएको मानिन्छ। यसको विकास लामो समयदेखि समुदाय-आधारित रूपमा भइरहेको छ, जसले स्थिरता र लचिलोपन दुवै सुनिश्चित गर्छ। यसले QWERTY, DVorak, र AZERTY लगायतका विभिन्न लेआउटहरू, साथै थुप्रै भाषाहरूका लागि अतिरिक्त भाषा प्याकहरू प्रदान गर्छ, जसले विश्वभरका प्रयोगकर्ताहरूलाई सुलभ बनाउँछ।

जेस्चर र भ्वाइस टाइपिङ दुवै सपोर्ट गर्ने यस किबोर्डले प्रयोगकर्तालाई टाइपिङ दक्षता बढाउन सहयोग गर्छ। विशेष गरी, यसको

कस्टम जेस्चर प्रणालीले हरेक प्रयोगकर्तालाई आफ्नै टाइपिङ बानीअनुसार किबोर्ड व्यवहार परिमार्जन गर्न अनुमति दिन्छ।

गोपनीयताको दृष्टिले, एनिसफ्टकिबोर्डले इनकग्निटो मोड उपलब्ध गराउँछ, जसले सक्रिय भएपछि टाइप गरिएको डेटा, सुझावहरू, वा अटो-करेक्ट जानकारी अस्थायी रूपमा पनि स्टोर हुन दिँदैन। साथै, यसमा किबोर्डको दृश्य र रंग योजना कस्टमाइज गर्न सकिने, र प्रति-एप टिन्ट जस्ता उन्नत दृश्य प्रभावहरू पनि समावेश छन्। यसको लेआउट म्यानेजमेन्ट प्रणाली र प्रयोगकर्ता-निर्धारित थिमहरूका कारण एएसके ले प्रयोगकर्ता अनुभवमा पेशेवर स्तरको नियन्त्रण प्रदान गर्छ।

२. हेलिबोर्ड
हेलिबोर्ड ओपनबोर्डको फोर्क हो, जुन AOSP (Android Open Source Project) किबोर्डमा आधारित छ। यसको मुख्य विशेषता भनेको यसको पूर्ण अफलाइन सञ्चालन क्षमता हो—यसले इन्टरनेट अनुमति माग्दैन, जसले प्रयोगकर्ताको टाइपिङ डेटा डिभाइसभित्रै सीमित रहन्छ भन्ने सुनिश्चित गर्छ।

अफलाइन प्रकृतिका कारण हेलिबोर्डमा सुझाव (suggestions) र हिज्जे जाँच (spell check) प्रणाली क्लाउडमा आधारित जीबोर्डको तुलनामा सीमित देखिन्छ। यद्यपि, स्थानीय शब्दकोश थप्ने सुविधा मार्फत प्रयोगकर्ताले आफ्नै सन्दर्भमा सुझाव प्रणाली सुधार गर्न सक्छन्। स्वाइप टाइपिङ सुविधा डिफल्ट रूपमा निष्क्रिय भए पनि, प्रयोगकर्ताले यसलाई क्लोज्ड-सोर्स जेस्चर लाइब्रेरी जोडेर सक्षम बनाउन सक्छन्, जसले यसलाई प्रयोगकर्ता-केंद्रित प्रयोगात्मक प्लेटफर्मको रूपमा बनाउँछ।

यसमा एक-हाते मोड, स्प्लिट लेआउट, थिम अनुकूलन, क्लिपबोर्ड हिस्ट्री, र आकार अनुकूलनका विकल्पहरू छन्। यी सबै विशेषताहरूले हेलिबोर्डलाई अफलाइन गोपनीयता चाहने तर केही स्तरको कार्यक्षमता त्याग गर्न तयार प्रयोगकर्ताहरूका लागि आदर्श विकल्प बनाउँछ।

३. सिम्पल किबोर्ड
सिम्पल किबोर्ड न्यूनतमता र गोपनीयताको सिद्धान्तमा आधारित एक हल्का

एप हो। यसको आकार १ एमबीभन्दा कम छ, र यसले केवल भाइब्रेशन अनुमति मात्र माग्छ—कुनै नेटवर्क, माइक्रोफोन, वा स्थान पहुँच अनुमति छैन।

यसमा इमोजी, गिफ, स्वाइप टाइपिङ, वा अटो-करेक्ट जस्ता अतिरिक्त सुविधाहरूको अभाव छ, जसले यसलाई अत्यन्त सरल तर सुरक्षित बनाउँछ। सिम्पल किबोर्डको डिजाइन दर्शन स्पष्ट छ—“कम सुविधा, बढी नियन्त्रण”।

यसले केवल किबोर्डको उचाइ, चौडाइ, र केही आधारभूत व्यवहार (जस्तै, की-पपअप वा भाइब्रेशन) समायोजन गर्न दिन्छ। प्रयोगकर्ताले चाहँदा अनावश्यक सजावट, रङ, वा एनिमेशन पूर्ण रूपमा हटाउन सक्छन्। यसको सरलता र कुशलता विशेष गरी ती प्रयोगकर्ताहरूका लागि उपयोगी हुन्छ, जसले गोपनीयतासँगै व्याट्री बचत र स्थिरता खोजिरहेका छन्।

४. फ्लोरिसबोर्ड
फ्लोरिसबोर्ड एक आधुनिक, प्रयोगकर्ता-केन्द्रित, र गोपनीयतामुखी ओपन-सोर्स किबोर्ड हो। यसको प्रमुख उद्देश्य सफा यूजर इन्टरफेस, बहु-भाषिक समर्थन, र उन्नत प्रयोगकर्ता नियन्त्रणको संयोजन हो। यसको डिजाइन गिततभच रङ फ्रेमवर्कमा आधारित छ, जसले यसको युआइ प्रतिक्रियात्मक र समकालीन बनाउँछ।

यसमा बहु भाषा टाइपिङ, जेस्चर टाइपिङ, क्लिपबोर्ड म्यानेजर, स्प्लिट किबोर्ड, एक-हाते मोड, र इनकग्निटो मोडजस्ता विशेषताहरू छन्। इनकग्निटो मोडले प्रयोगकर्ताको टाइपिङ इतिहासलाई अस्थायी रूपमा निलम्बन गर्छ, जसले नयाँ शब्दहरू सिक्न वा सुझावहरू उत्पन्न गर्न अनुमति दिँदैन।

फ्लोरिसबोर्ड अहिले पनि वीटा विकास चरणमा छ, जसका कारण केही सुविधाहरू पूर्णरूपमा स्थिर छैनन्। उदाहरणका लागि, हिज्जे जाँच र सुझाव प्रणाली अझ सुधारको क्रममा छन्। तर, यसको डिजाइन दृष्टिकोण र सामुदायिक योगदान दरले यसलाई ओपन-सोर्स भविष्यका लागि आशाजनक परियोजना बनाएको छ।

गोपनीयता-केन्द्रित प्रयोगकर्ताका लागि यी चार ओपन-सोर्स किबोर्डहरूले जीबोर्डको वैकल्पिक इकोसिस्टम निर्माण गरेका छन्। एनिसफ्टकिबोर्ड र फ्लोरिसबोर्डले आधुनिक डिजाइन र प्रयोगकर्ता नियन्त्रणमा सन्तुलन प्रदान गर्छन्, जबकि हेलिबोर्ड र सिम्पल किबोर्डले पूर्ण अफलाइन सञ्चालन र न्यूनतमता अपनाएर गोपनीयता सुनिश्चित गर्छन्।

यी किबोर्डहरू केवल उपकरण होइनन्—यी डिजिटल आत्मनिर्णय (मज्ज्जतवा बगतयलकथ) का प्रतीक हुन्। जब प्रयोगकर्ताले ओपन-सोर्स किबोर्ड रोज्छन्, उनीहरूले आफ्नो डेटा कसले हेर्छ, कसरी प्रयोग गर्छ, र कहाँ भण्डारण हुन्छ भन्ने विषयमा नियन्त्रण पुनः प्राप्त गर्छन्। एन्ड्रोइड संसारमा, जहाँ गोपनीयता र सुविधाबीचको संघर्ष निरन्तर जारी छ, यी किबोर्डहरूले स्वतन्त्रता र पारदर्शिताको सन्तुलित मार्ग प्रस्ताव गर्छन्।

उत्तर कोरियाका पूर्व औपचारिक राष्ट्रप्रमुख किम योङ नामको ९७ वर्षमा निधन

सियोल । उत्तर कोरियाको तथाकथित “रबर स्ट्याम्प संसद्” का पूर्व प्रमुख तथा नाममात्रका राष्ट्रप्रमुख किम योङ नामको ९७ वर्षको उमेरमा निधन भएको छ। कोरियन सेन्ट्रल न्युज एजेन्सी (केसिएनए) का अनुसार उनको निधन बहु-अङ्ग विफलताका कारण भएको हो।

किमले सन् १९९८ देखि २०१९ सम्म सर्वोच्च जनसभा (सुप्रीम पिपुल्स एसेम्बली) को प्रेसिडियमका अध्यक्षका रूपमा कार्य गरेका थिए। सो पदले उनलाई देशको औपचारिक राष्ट्रप्रमुखका रूपमा मान्यता प्रदान गरेको थियो। यद्यपि, वास्तविक सत्ता र निर्णय गर्ने अधिकार तत्कालीन नेता किम जोङ इल र पछि उनका छोरा, हालका सर्वोच्च नेता किम जोङ उनकै हातमा केन्द्रित रहेको थियो।

केसिएनएका अनुसार किम जोङ उनले किम योङ नामको निधनप्रति गहिरो शोक व्यक्त गर्दै व्यक्तिगत रूपमा श्रद्धाञ्जली अर्पण गरेका छन्। उनले दरबार भ्रमण गरी शोकाकुल परिवारलाई सान्त्वना दिएका थिए। सार्वजनिक गरिएका तस्वीरहरूमा किम जोङ उन वरिष्ठ अधिकारीहरूको उपस्थितिमा काँचको कफिनमा राखिएको किमको पार्थिव शरीरअगाडि मौन श्रद्धा व्यक्त गरिरहेको देखिन्छ।

किम योङ नामले आफ्नो करिब दुई दशक लामो कार्यकालमा उत्तर कोरियाको कूटनीतिक छवि अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रस्तुत गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका थिए। सन् २०१८ मा दक्षिण कोरियाको प्योङ्याङमा सम्पन्न शीतकालीन ओलम्पिकको उद्घाटन समारोहमा उनले उत्तर कोरियाली प्रतिनिधिमण्डलको नेतृत्व गरेका थिए।

उक्त अवसरलाई दुई कोरियाबीच दशकौँपछि भएको दुर्लभ प्रत्यक्ष सम्पर्कका रूपमा हेरिएको थियो। त्यस क्रममा दक्षिण कोरियाली सञ्चारमाध्यमहरूले किम योङ नाम र दक्षिण कोरियाली उच्च अधिकारीहरूबीचको भेटघाटलाई व्यापक रूपमा कभरेज दिएका थिए। सोही कार्यक्रममा किम जोङ उनकी बहिनी किम यो जोङलाई सम्माननीय सिट प्रदान गरिएको दृश्य पनि चर्चामा आएको थियो।

किम योङ नामको निधनसँगै उत्तर कोरियाली कूटनीतिमा एक दीर्घ अनुभवयुक्त पात्रको अन्त्य भएको विश्लेषकहरूले बताएका छन्।

मेटामाथि एडल्ट फिल्म चोरीको आरोप

काठमाडौँ । सामाजिक सञ्जाल फेसबुककी मातृ कम्पनी मेटा पुनः विवादमा तानिएको छ। एडल्ट फिल्म निर्माता कम्पनी स्ट्राइक थ्री होलिङ्सले मेटामाथि आफ्ना २,३९६ वटा पुरस्कार विजेता पोर्न फिल्म चोरी गरी एआई मोडेललाई प्रशिक्षण दिएको आरोप लगाउँदै अमेरिकी अदालतमा मुद्दा दायर गरेको छ।

स्ट्राइक थ्री होलिङ्सका अनुसार मेटाको कर्पोरेट आईपी एड्रेस प्रयोग गरी विटटोरन्ट (बृत्तत्यचचभलत) मार्फत ती फिल्महरू डाउनलोड गरिएको थियो। ती सामग्री मेटाका एआई परियोजनाहरू — जस्तै “मेटा मुभी जेन”, “लामा (ीवःव)” लगायतका मोडेलहरूमा प्रयोग गरिएको दाबी कम्पनीले गरेको छ।

तर मेटाले यी सबै आरोप अस्वीकार गर्दै, आफूले कुनै पनि एडल्ट फिल्म वा फोटो प्रशिक्षण डेटाका रूपमा प्रयोग नगरेको स्पष्ट पारेको छ। कम्पनीले थप जनाएको छ, “हामी एडल्ट सामग्री प्रयोग नगर्ने नीतिमा प्रतिबद्ध छौं, र सो दाबीलाई समर्थन गर्ने कुनै प्रमाण प्रस्तुत गरिएको छैन।”

मेटाले स्ट्राइक थ्री होलिङ्समाथि “कपिराइट ट्रोलिएज” गर्ने आरोप समेत लगाएको छ। कम्पनीका अनुसार स्ट्राइक थ्रीले विगतमा पनि अनावश्यक रूपमा हजारौँ मुद्दा दर्ता गरेर चर्चामा आउँदै आएको छ। यो पहिलोपटक होइन, जब एआई कम्पनीहरूमाथि डेटा चोरी र प्रतिलिपि अधिकार उल्लंघनको आरोप लागेको हो। पछिल्ला वर्षमा मेटासहित अन्य टेक कम्पनीहरू विरुद्ध लेखक, कलाकार तथा प्रकाशकहरूले आफ्ना बौद्धिक सम्पत्ति चोरी गरेर एआई मोडेलमा प्रयोग गरेको दाबी गर्दै मुद्दा हालेका छन्।

यसबीच, प्रयोगकर्ताहरूले इन्स्टाग्राम र मेटाका अन्य प्लेटफर्महरूमा “रशियन गर्ल”, “स्टेप मम” जस्ता अश्लील बोट र च्याट सुझावहरू देखिएको गुनासो गरेका छन्। मेटाले भने यसबारे पनि नियम उल्लंघन भएको खण्डमा तुरन्त कदम चालिने बताएको छ। मेटामाथिको यो ताजा विवादले एआई उद्योगमा डेटा स्रोत र प्रतिलिपि अधिकारको पारदर्शिता सम्बन्धी बहसलाई फेरि बल दिएको छ। - एजेन्सी

प्रिमियम शुल्क विवाद समाधानतर्फ : उद्योगीहरू २८ किस्ताको १ भाग बुझाउन सहमत

काठमाडौँ - लामो समयदेखि विवादित डेडिकेटेड फिडर र ट्रंकलाइन वापतको प्रिमियम शुल्क विवाद समाधानको दिशा लिँदै उद्योगीहरू विवादित रकमको २८ किस्तामध्ये एक किस्ता जम्मा गर्ने प्रस्तावमा सहमत भएका छन्। उक्त सहमतिको आधारमा उद्योगहरूलाई पुनः लाइन जडान गरिने र कानुनी पुनरावलोकन प्रक्रिया अघि बढाइने भएको छ। मंगलबार उद्योग वाणिज्य महासंघ (एफएनसीसीआई) का अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले राजधानीमा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा सोमबार प्रधानमन्त्रीसहित सरकारपक्षका प्रतिनिधिहरूबीच भएको छलफलपछि उद्योगीहरू प्रस्तावमा सहमत भएको जानकारी दिए।

उनका अनुसार विवादित रकमलाई धरौटीका रूपमा राख्ने, त्यसपछि उद्योगका लाइन पुनः जडान गर्ने र कानुनी उपचारका

लागि मार्ग खुला गर्ने सहमति भएको हो। “प्रस्ताव प्रधानमन्त्री, ऊर्जा मन्त्री, अर्थ मन्त्री र महासंघका प्रतिनिधिहरूबीच भएको छलफलपछि तय भएको हो,” अध्यक्ष ढकालले भने, “यद्यपि, यो प्रस्ताव हाल मौखिक रूपमा सहमति गरिएको हो, लिखित रूपमा भने अझै औपचारिकता बाँकी छ।”

उद्योगीहरूको तर्फबाट पीडित तथा प्रताडित उद्योग समूहका प्रतिनिधि रघुनन्दन मोरुले महासंघको सहजीकरणमा तय भएको उक्त प्रस्तावलाई समर्थन जनाएको बताएका छन्। उनले पुनरावलोकन प्रक्रिया निरन्तर राखेर लाइन जडान गर्नुपर्ने माग गर्दै सबै उद्योगीहरू एक किस्ता बराबरको रकम बुझाउन तयार रहेको जानकारी दिए।

यसअघि, जेनजी आन्दोलनपछि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले विवादित महसुल पुनरावलोकनको प्रक्रिया स्थगित गर्दै कात्तिक

३ गतेदेखि दुई दर्जनभन्दा बढी उद्योगको विद्युत् लाइन काटेको थियो। त्यसपछि उद्योगीहरूले तत्काल समाधानको माग गर्दै आन्दोलन चर्चाएका थिए।

महासंघका अध्यक्ष ढकालले प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले चाँडै प्रक्रिया अघि बढाउने विश्वास व्यक्त गरे। “मैले प्रधानमन्त्रीको सचिवालय र मुख्यमन्त्रीलाई समेत औपचारिकता कसरी दिने भनेर सुझाएको छु, प्राधिकरणमार्फतै प्रक्रिया अघि बढ्ने जानकारी पाएको छु,” उनले भने। यद्यपि, प्रस्तावबारे सरकारपक्ष र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हालसम्म औपचारिक धारणा सार्वजनिक गरेका छैनन्। तर उद्योगी र महासंघका प्रतिनिधिहरूले यो सहमति विवाद समाधानतर्फको सकारात्मक कदम भएको बताएका छन्।

सरकार र जेन्जीबीच २४ बुँदे सम्झौताको तयारी, संविधान संशोधन सिफारिस आयोग गठनको प्रस्ताव

काठमाडौँ । जेन्जी समूहको आह्वानमा गत सेप्टेम्बरमा आरम्भ भएको आन्दोलनले नेपाली राजनीतिमा नयाँ मोड ल्याएको छ । आन्दोलनको दुई महिना नपुग्दै सरकार र उक्त समूहबीच २४ बुँदे राजनीतिक, कानूनी, र नीतिगत सम्झौताको तयारी भइरहेको जनाएको छ । यो सम्झौता केवल माग पूरा गर्ने औपचारिक दस्तावेज मात्र नभई, भविष्यका शासन संरचना, समानुपातिक प्रतिनिधित्व, र संस्थागत सुधारका लागि मार्गचित्रका रूपमा प्रस्तुत गरिएको बताइन्छ । आन्दोलनका सातवटा प्रमुख मागलाई दीर्घकालीन समाधानका लागि नीतिगत रूपमा संस्थागत गर्ने उद्देश्यले सरकार र जेन्जीबीचको छलफल अन्तिम चरणमा पुगेको स्रोतहरूले जनाएका छन् ।

अनौपचारिक रूपमा प्राप्त विवरण अनुसार सम्झौताको शीर्षक 'जेन्जीको नेतृत्वमा भएको जनआन्दोलनको जनादेश सम्बन्धी सम्झौता' राखिएको छ । मस्यौदा प्रधानमन्त्री सुशिला कार्कीको हातमा पुगेको छ, र हाल मन्त्रीपरिषदका सदस्यहरूलाई अध्ययनका लागि वितरण गरिएको छ । साथै, जेन्जी समुदायका प्राविधिक र बौद्धिक तहका प्रतिनिधिहरूबाट समेत सुझाव संकलन भइरहेको बताइएको छ । मस्यौदा अझै दुवैतर्फको अध्ययनमा रहेकाले केही बुँदाहरूमा थपघट हुने सम्भावना पनि रहेको बताइएको छ ।

मस्यौदाको पहिलो प्रमुख बुँदा भदौ २३ देखि २५ सम्म भएका घटनाहरूमा केन्द्रित छ । सो घटनाको निष्पक्ष अनुसन्धान, अभियोजन, न्याय र पीडितहरूको परिपूर्ण सुनिश्चित गर्न स्वतन्त्र, निष्पक्ष र कानुनी अधिकार सम्पन्न आयोग गठन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । आयोगले ९० दिनभित्र प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ । आन्दोलनका क्रममा ज्यान गुमाउनेहरूलाई शहीद घोषणा गरिनेछ भने घाइते र अन्य प्रभावित परिवारहरूलाई राज्यका तर्फबाट राहत, स्वास्थ्य उपचार, र पुनर्स्थापना सहयोग प्रदान गरिनेछ । साथै, सरकारले शहीद परिवारको नाममा स्मारक निर्माण गर्ने र उनीहरूको योगदानलाई राष्ट्रिय इतिहासमा औपचारिक रूपमा दर्ज गर्ने योजना पनि मस्यौदामा समावेश गरिएको छ ।

नागरिक एपमा डाइभिड लाइसेन्स फिचर पुनः सञ्चालन, अनलाइन सचेतना कक्षा सुरु

काठमाडौँ – लामो समयको प्रतिक्षार्पछि, नागरिक एपमा 'सवारी चालक अनुमतिपत्र (डाइभिड लाइसेन्स)' फिचर पुनः सञ्चालनमा आएको छ। जेनजी आन्दोलनका क्रममा यातायात व्यवस्था विभागको केन्द्रीय सर्भर क्षतिग्रस्त भएपछि यो सुविधा बन्द भएको थियो। सम्बन्धित सरकारी निकायका अनुसार मङ्गलबारदेखि फिचर पुनः सञ्चालनमा आएसँगै प्रयोगकर्ताहरूले आफ्नो डिजिटल लाइसेन्स पुनः एपमार्फत हेर्न, डाउनलोड गर्न र आवश्यक परेको बेला ट्राफिक निरीक्षणका क्रममा देखाउन सक्ने भएका छन्। सरकारका अधिकारीहरूले जनाएका छन् कि यस फिचरको पुनः सञ्चालनले डिजिटल शासन प्रणालीप्रतिको विश्वास पुनःस्थापित गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ। सर्भर नष्ट भएपछि करिब ३० लाखभन्दा बढी प्रयोगकर्ताहरूको डिजिटल डाटा अस्थायी रूपमा अनुपलब्ध भएको अनुमान गरिएको थियो, जसका कारण लाइसेन्स

त्यसैगरी, आन्दोलनका क्रममा सार्वजनिक र निजी सम्पत्तिमा भएका आक्रमणहरूलाई 'वैध आन्दोलन' र 'आपराधिक गतिविधि' बीच स्पष्ट भिन्नता कायम गर्न मानवअधिकार विशेषज्ञ, जेन्जी प्रतिनिधि, कानुनविद्, र स्वतन्त्र विज्ञहरू समावेश भएको विशेष निकाय गठन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ । उक्त निकायले संक्रमणकालीन न्याय र मेलमिलापको सिद्धान्तका आधारमा प्रतिवेदन तयार पार्नेछ । यस निकायको सिफारिसका आधारमा घटनाहरूको वर्गीकरण हुनेछ, र सिफारिसवाहेकका मुद्दाहरूमा भविष्यमा पुनः अभियोजन नचलाइने प्रावधान राखिएको छ, जसले दीर्घकालीन शान्ति र आपसी विश्वास पुनर्स्थापना गर्न मद्दत गर्ने विश्वास गरिएको छ ।

संस्थागत भ्रष्टाचार नियन्त्रणलाई मस्यौदाले विशेष प्राथमिकताका रूपमा लिएको छ। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका सबै आयुक्तहरूको सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने, अक्षम वा विवादास्पद ठहरिएका पदाधिकारीहरूलाई पदमुक्त गर्ने, र आवश्यक परे तिनलाई अनुसन्धान दायरामा ल्याउने स्पष्ट व्यवस्था मस्यौदामा समाविष्ट गरिएको छ । अख्तियारको पुनर्संरचना पछि जेन्जी कार्यदलले उक्त निकायको काम, प्रभावकारिता, र पारदर्शितामाथि निर्यामित अनुगमन गर्नेछ । पुनर्संरचना सम्पन्न भएको ९० दिनभित्र सबै पूर्वमन्त्री, सर्वोच्चका न्यायाधीश, सचिवहरू, र अन्य उच्च पदस्थ व्यक्तिहरूको सम्पत्ति विवरण अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक गर्नुपर्ने र अवैध सम्पत्तिको छानबिन गरी कानुनी कारवाही अघि बढाउने प्रस्ताव गरिएको छ । यो प्रावधानले प्रशासनिक जवाफदेहिता र सार्वजनिक विश्वास पुनर्स्थापित गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

मस्यौदामा राजनीतिक दलहरूले सञ्चालन गरेका प्रतिष्ठान, कोष, र केन्द्रहरू खारेज गरी तिनका सम्पत्तिहरू राष्ट्रियकरण गर्ने प्रस्ताव पनि गरिएको छ । यस प्रावधानलाई राज्यसत्ता र राजनीतिक प्रभावबीचको दुरुपयोग अन्त्य गर्ने कदमका रूपमा हेरिएको छ । साथै, राजनीतिक आर्थिक पारदर्शिता बढाउन दलहरूका कोष, सम्पत्ति र खर्चको वार्षिक लेखापरीक्षण अनिवार्य गर्ने प्रस्ताव पनि छलफलमा रहेको बताइन्छ ।

सम्बन्धी विभिन्न सेवाहरूमा अवरोध आएको थियो। पुनः सञ्चालनपछि अब नागरिक एपमा देखिने डिजिटल लाइसेन्स नै कानुनी रूपमा वैध प्रमाणका रूपमा मान्य हुनेछ, जसले फिजिकल कार्ड बोक्ने आवश्यकतालाई घटाउनेछ। यदि प्रयोगकर्ताको एपमा लाइसेन्स अद्यावधिक रूपमा देखिँदैन भने विभागले एप 'पुनः सुरु (रिफ्रेश)' गर्न र आवश्यक परे 'डेटा रिफ्रेश' गर्न सुझाव दिएको छ।

साथै, ट्राफिक नियम उल्लङ्घनपश्चात अनिवार्य रूपमा लिनुपर्ने सचेतना कक्षा पनि अब डिजिटल माध्यमबाट उपलब्ध गराइने भएको छ। यस सुविधा अन्तर्गत सेवाग्राहीले नागरिक एपमा आफ्नो 'सचेतना कक्षा' ट्याबमा गएर अनलाइन क्लासमा सहभागिता जनाउन सक्नेछन्। उक्त प्रणालीमा भिडियो, क्विज र ट्राफिक सम्बन्धी बोधगम्य सामग्री समावेश गरिनेछ, जसले प्रयोगकर्ताहरूलाई सहज र प्रभावकारी रूपमा

संविधान संशोधनका लागि 'संविधान संशोधन सिफारिस आयोग' गठन गर्ने प्रस्ताव मस्यौदाको अर्को महत्वपूर्ण बुँदा हो । उक्त आयोगमा पूर्ण समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित हुनेछ, र निर्वाचन प्रणालीलाई समावेशी र न्यायसंगत बनाउन ठोस प्रस्ताव पेश गर्नुपर्नेछ । आयोगले राष्ट्रिय र प्रादेशिक तहमा छलफल गरी आफ्नो सिफारिस तयार गर्नेछ । यसै सन्दर्भमा राष्ट्राध्यक्षको नियुक्तिवारे देशव्यापी छलफल सञ्चालन गर्ने व्यवस्था पनि गरिएको छ, जसले राज्यका उच्च पदहरूमा जनताको सहभागिता र रायलाई संस्थागत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

संविधानका अन्य निकायहरू—जस्तै संवैधानिक आयोग, न्याय परिषद्, र लोकसेवा आयोग—का पदाधिकारीहरूको नियुक्ति प्रक्रियामा पारदर्शिता, योग्यता र प्रतिस्पर्धा सुनिश्चित गर्न कानुनी संशोधन गर्ने सिफारिस पनि मस्यौदामा समावेश गरिएको छ । साथै, अन्तरिम सरकारले समानुपातिक, समावेशी, र उत्तरदायी संरचना अपनाउने प्रावधान राखिएको छ । जेन्जी र युवावर्गका विज्ञहरूको परामर्श समूह गठन गरिनेछ, जसले नीति निर्माणमा नयाँ पुस्ताको आवाज सुनिश्चित गर्नेछ ।

मस्यौदामा सरकारका कार्य र नीतिगत निर्णयहरू सार्वजनिक गर्न नियमित सामाजिक सञ्जाल अद्यावधिक, डिजिटल सूचना प्रणालीको प्रयोग, र साप्ताहिक मिडिया संवाद आयोजना गर्ने प्रस्ताव पनि समाविष्ट गरिएको छ । यसले पारदर्शिता, उत्तरदायित्व र नागरिक सहभागितामा नयाँ मापदण्ड स्थापन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

सम्झौताले कार्यान्वयनको प्रत्यक्ष निगरानी राष्ट्रपति कार्यालयमार्फत हुने व्यवस्था गरेको छ । राष्ट्रपति सम्झौताका संरक्षकका रूपमा रहनेछन् र त्यसअन्तर्गत कार्यान्वयन परिषद् गठन गरिनेछ, जसले प्रत्येक बुँदाको प्रगति मूल्यांकन गरी नियमित रूपमा सार्वजनिक प्रतिवेदन प्रकाशित गर्नेछ । यसरी, प्रस्तावित सम्झौता केवल तत्कालीन राजनीतिक संकटको समाधान नभई, दीर्घकालीन संस्थागत सुधार र समावेशी लोकतन्त्रको दिशामा ऐतिहासिक कदमका रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

सिकाइ प्रक्रिया सम्पन्न गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ। यसले सेवाग्राहीलाई सरकारी कार्यालय धाउनुपर्ने भन्फटबाट मुक्त गराउने र सेवा प्रवाहलाई पूर्ण रूपमा डिजिटल र पारदर्शी बनाउने अपेक्षा गरिएको छ।

यातायात व्यवस्था विभागका प्रवक्ताका अनुसार, नयाँ प्रणालीले सेवा पहुँचमा समानता ल्याउने र ग्रामीण तथा सुदूर क्षेत्रमा रहेका सेवाग्राहीहरूलाई पनि समान लाभ दिनेछ। उनीहरूका भनाइमा, नागरिक एपमा थपिएका नयाँ डिजिटल फिचरहरू आगामी दिनमा पनि विस्तार गरिँदै जानेछन्, जसमा सवारी साधन दर्ता, बीमा नवीकरण र ट्राफिक जरिवाना भुक्तानी जस्ता सुविधाहरू समावेश हुने योजना छ। गत २३ र २४ भदौमा भएको जेनजी आन्दोलनका क्रममा मीनभवनस्थित विभागीय भवनमा भएको तोडफोड र आगजनीले सवारी साधन सम्बन्धी सबै डाटा रहेको केन्द्रीय सर्भर पूर्ण रूपमा नष्ट बनाएको थियो। सो घटनापछि डाइभिड लाइसेन्ससँग सम्बन्धित सबै डिजिटल प्रणाली अस्थायी रूपमा बन्द गरिएको थियो। त्यसपश्चात् सरकार र प्राविधिक टोलीले नयाँ डेटा ब्याकअप प्रणाली विकास गरी पुनःस्थापनाको कार्य पूरा गरेपछि यो फिचर पुनः सञ्चालनमा ल्याइएको हो।

फिचर पुनः सञ्चालनमा आएसँगै सेवाग्राहीहरूले अब नागरिक एपमार्फत सरकारी सेवाहरूमा सजिलै पहुँच पाउने र सवारी व्यवस्थापन प्रणालीमा डिजिटल परिवर्तनको अनुभव गर्न सक्नेछन्। यो कदमले नेपालको 'डिजिटल नेपाल' अभियानलाई थप गति दिने र नागरिक तथा सरकारी निकायबीचको अन्तरक्रिया अझ सरल र विश्वसनीय बनाउने अपेक्षा गरिएको छ।

नेपालमा हरेक वर्ष ५० हजारभन्दा बढीलाई मस्तिष्कघात

काठमाडौँ । नेपालमा मस्तिष्कघात (पक्षाघात) का कारण हरेक वर्ष ५० हजारभन्दा बढी व्यक्ति प्रभावित हुने गरेको तथ्य सार्वजनिक भएको छ । नेपाल पक्षघात सङ्घको अध्ययनअनुसार देशभर वार्षिक ५० देखि ६० हजार मानिस मस्तिष्कघातबाट ग्रस्त हुने गरेका छन् ।

ग्राण्डी अन्तरराष्ट्रिय अस्पतालका वरिष्ठ न्युरोलोजिष्ट तथा नेपाल पक्षघात सङ्घका निवर्तमान अध्यक्ष डा. राजु पौडेलका अनुसार नेपालमा प्रत्येक १० मिनेटमा एकजनामा मस्तिष्कघात हुने गरेको छ । उनका अनुसार मस्तिष्कमा रक्तसञ्चार अवरुद्ध भई अक्सिजन र पोषक तत्वको आपूर्ति नहुँदा मस्तिष्कको नियन्त्रण गुम्ने अवस्था नै मस्तिष्कघात हो । समयमै उपचार नपाए मस्तिष्क स्थायी रूपमा क्षतिग्रस्त हुनाका साथै विरामीको मृत्यु पनि हुन सक्छ ।

डा. पौडेलका अनुसार मस्तिष्कघातको समस्या पहिचान र नियन्त्रणका लागि सन् २०१७ मा स्थापना गरिएको नेपाल पक्षघात सङ्घले विभिन्न अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थामा तालिम, जनचेतना कार्यक्रम र उपचारका मापदण्ड तय गर्दै आएको छ । हालै सङ्घले विश्वका एक दर्जनभन्दा बढी मुलुकका ५०० भन्दा बढी चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीको सहभागितामा हिमालय अन्तरराष्ट्रिय मस्तिष्कघात सम्मेलन पनि आयोजना गरेको थियो ।

सङ्घले जर्मनीको युनिभर्सिटी हस्पिटल हाइडेलबर्गसँगको सहकार्यमा 'नेपाल पक्षघात परियोजना' सञ्चालन गरिरहेको छ । त्यस्तै, जिआइजेड र विश्व स्वास्थ्य सङ्गठनसँग मिलेर नेपालको मस्तिष्कघातसम्बन्धी राष्ट्रिय गाइडलाइन तयार पार्ने कार्य सम्पन्न गरेको पनि डा. पौडेलले जानकारी दिए ।

नेपालमा मस्तिष्कघातबाट प्रभावितमध्ये करिब एकतिहाइ विरामीको मृत्यु हुने गरेको तथ्याङ्क छ । उनले भने, "विश्वमा हरेक चार जनामध्ये एक जनामा मस्तिष्कघातको सम्भावना हुन्छ र हरेक तीन सेकेन्डमा एकजनालाई मस्तिष्कघात हुन्छ । यसवारे सचेत रहनु अत्यावश्यक छ ।"

विश्वव्यापी रूपमा हरेक वर्ष करिब १ करोड २० लाख मानिस मस्तिष्कघातबाट प्रभावित हुन्छन्, जसमा करिब ५० प्रतिशतले ज्यान गुमाउने गर्छन् । नेपालमा भने मस्तिष्कघातबाट मृत्यु हुने दर १५ देखि २० प्रतिशत रहेको छ ।

डा. पौडेलका अनुसार उच्च रक्तचाप, मधुमेह, मोटोपन, धूमपान, निष्क्रिय जीवनशैली, असन्तुलित आहार र मुटुको चालमा गडबडीजस्ता कारण मस्तिष्कघातको जोखिम बढाउँछन् । उनी भन्छन्, "अनुहार बाझ्ने हुनु, बोली लरवारिनु, हातखुट्टा लुलो हुनु वा आँखाको ज्योति अचानक गुम्नु जस्ता लक्षण देखिए तुरुन्त—अर्थात् चार घण्टाभित्रै—अस्पताल पुग्न सके उपचार सम्भव हुन्छ ।"

नेपालमा भौगोलिक विकटता, सीमित स्रोतसाधन र दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको अभावका कारण मस्तिष्कघात उपचारमा चुनौती देखिएको छ । तर समयमै पहिचान र उपचार गर्न सके धेरै विरामीको जीवन बचाउन सकिने डा. पौडेलको भनाइ छ ।

विश्व पक्षघात दिवस (अक्टोबर २९) का अवसरमा ग्राण्डी अन्तरराष्ट्रिय अस्पताल, धापासीले "प्रत्येक मिनेट गणना" भन्ने नारासहित मस्तिष्कघातसम्बन्धी हाजिरीजवाफ प्रतियोगिता आयोजना गरेको थियो ।

चिसो मौसमसँगै हृदयघातको जोखिम बढ्दो, चिकित्सकहरूको सतर्कता आग्रह

काठमाडौँ । देशभर चिसो मौसम सुरुसँगै उच्च हिमाली तथा पहाडी क्षेत्रहरूमा हिमपात र असहज मौसमको असर देखिन थालेको छ । तिहारसम्म गर्मी महसुस भइरहे पनि मंगलबारदेखि देशका धेरै स्थानमा एकाएक मौसम बदली भई उच्च हिमाली जिल्लाहरूमा भारी हिमपात भएको छ ।

मौसम पूर्वानुमान महाशाखाका अनुसार मनाङ, मुस्ताङ, गोरखा लगायतका हिमाली जिल्लाहरूमा हाल भारी हिमपात भइरहेको छ । मुस्ताङको वारागुड मुक्तिक्षेत्र-४ कागबेनीदेखि मुक्तिनाथसम्मको सडकमा बाक्लो हिउँ जमेकाले स्थानीय प्रशासनले यात्रामा नजान आग्रह गरेको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालयका डीएसपी छि्रिड किप्पा लामाका अनुसार उक्त सडकखण्डका कालोभिर, खिङ्गा, भारकोटलगायत स्थानमा सवारी सञ्चालन जोखिमपूर्ण बनेको छ ।

त्यस्तै अन्नपूर्ण आधार शिविर क्षेत्रमा पनि लगातारको हिमपातपछि पदयात्री र पर्यटकहरूको सुरक्षाका लागि सुरक्षाकर्मी खटाइएका छन् । स्थानीय प्रशासनले पर्यटकलाई असुरक्षित क्षेत्रमा नजान र बासस्थान बाहिर ननिस्कन अनुरोध गरेको छ ।

नेपाल पर्वतारोहण संघले पनि एक सूचना जारी गर्दै पर्वतारोही र पदयात्रीहरूलाई आगामी केही दिनसम्म उच्च हिमाली क्षेत्रमा अनावश्यक रूपमा नजान र सुरक्षित स्थानमा बस्न आग्रह गरेको छ । संघले ट्रैकिङ कम्पनीहरूलाई आफ्ना आरोहण दल र पदयात्रीहरूको सुरक्षाका लागि निरन्तर समन्वय गर्न निर्देशन दिएको छ ।

मौसमको चिसोपनसँगै मुटुरोगीहरूका लागि जोखिम बढ्ने भएकाले चिकित्सकहरूले विशेष सतर्कता अपनाउन आग्रह गरेका छन् । मुटुरोग विशेषज्ञ डा. कमल लम्सालका अनुसार चिसोमा रगतका नशा संकुचित हुने र मुटुको धड्कन बढ्ने भएकाले हृदयघातको सम्भावना अत्यधिक हुन्छ । "उच्च हिमाली क्षेत्रमा जानु अघि आफ्नो रक्तचाप, सुगर, दम र जोर्नी समस्या जस्ता स्वास्थ्य अवस्था जाँच गरिनुपर्छ," डा. लम्सालले भने, "३५ सय फिटभन्दा माथि उचाइमा पुग्दा शरीरमा अक्सिजनको मात्रा घट्ने भएकाले पूर्वतयारी बिना जानु जोखिमपूर्ण हुन्छ।"

कामकाजीहरू छोडो विदामा एकैचौटि धेरै उचाइमा पुग्ने प्रयास गर्दा 'लेक लाग्ने' समस्या हुने भएकाले एक दिनमा अधिकतम ८०० देखि १००० मिटर भन्दा बढी उचाइ नपार गर्न उनले सुझाव दिएका छन् ।

लेक लागेमा तत्काल बेंसीतिर भर्नु नै पहिलो उपचार हो । डा. लम्सालका अनुसार कम्तीमा आधा देखि एक किलोमिटर तल ओर्लनुपर्छ । त्यसपछि प्रशस्त पानी पिउनु, आराम गर्नु र 'प्रेसर ब्याग' उपलब्ध भए विरामीलाई करिब दुई घण्टा राख्नु उपयुक्त हुन्छ । उपचारका क्रममा प्रतिमिनेट ६ लिटर दरले अक्सिजन दिनु र चिकित्सकको सल्लाहमा औषधि सेवन गर्नुपर्ने उनले बताए । डा. लम्सालका अनुसार उच्च उचाइमा अक्सिजनको मात्रा घट्दा सास फेर्न गाह्रो हुने र मुटुमा दबाव बढ्ने समस्या आउँछ । त्यसमाथि धूमपान र मद्यपानले शरीरमा अक्सिजन आपूर्ति भन्नु घटाउने भएकाले यस्ता पदार्थको सेवन नगर्न उनले आग्रह गरे ।

उनले नियमित औषधि लिइरहेका विरामीलाई औषधि निरन्तरता दिनु, न्यानो लुगा लगाउनु र तातो भोलयुक्त खानेकुरा प्रशस्त मात्रामा खान सुझाव दिएका छन् । देशका उच्च पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा हिउँपातले जनजीवन प्रभावित बन्दै गएको छ । प्रशासन र संघसंस्थाले यात्रु र पर्वतारोहण दललाई सतर्कता अपनाउन आग्रह गरेका छन् भने स्वास्थ्य विज्ञहरूले चिसोमा हृदयरोगका विरामी विशेष सावधान रहन सुझाव दिएका छन् ।

